

ROBERTI BELLARMINI S. R. E. CARDINALIS
RESPONSIO
AD LIBRUM INSCRIPTUM
TRIPLICI NODO TRIPLEX CUNEUS

SIVE

APOLOGIA PRO JURAMENTO FIDELITATIS
ADVERSUS DUO BREVIA PAPE PAULI V. ET RECENTES LITTERAS CARDINALIS BELLARMINI

Ad Georgium Blakuellum - Angliæ Archipresbyterum.

ADMONITIO AD LECTOREM

Quoniam rex Magnæ Britanniae Jacobus Præfationi suæ monitoriæ adjunxit Apologiam suam pro juramento fidelitatis, quam ante duos annos tacito nomine suo ediderat; necessarium esse duxit Cardinalis Bellarminus Apologiæ suæ adversus monitoriam regis Præfationem, adjungere responsonem suam ad Apologiam regis, quam anno superiore, sub nomine Matthæi Torti, sui familiaris, emiserat: sic enim fiet, ut ad neutram partem libri regii responsio desideretur; et equus lector scriptis contrariis diligenter expensis, certius de re tota judicium ferat.

RESPONSIO

AD LIBUM SCRIPTUM

TRIPLEX NODO, TRIPLEX CUNEUS, SIVE APOLOGIA, ETC.

Prodiit anno superiori, ex Urbe Londino, liber Anglicano idiomate scriptus, adversus duo brevia summi Pontificis, et epistolam quamdam Cardinalis Bellarmini, sine nomine quidem auctoris, sed regia tamen auctoritate impressus, et in ipso frontispicio, triumphum canens ante victoriam, Scriptum gerebat: «Tunc omnes populi clamaverunt, et dixerunt magna est veritas, et praevalet.» Hic liber, in latinam linguam conversus, ad nos quoque ante paucos dies pervenit. Sed qui cuneos ad scindendos nodos tres adhibere curavit, hoc uno maxime peccasse videtur, quod non recte cuneos ad nodos applicuit. Itaque magno, sed inani conatu aerem verberavit, et tunc omnes populi clamaverunt, et dixerunt, magna est veritas, et praevalet, quae funiculo triplici colligata, dissolvi non potuit. Ac, ut sine ambagibus loquamur, qui Apologiam scripsit pro Juramento fidelitatis, adversus duo brevia Pauli V, summi Pontificis, et Epistolam Cardinalis Bellarmini: neque juramentum, neque brevia, neque Epistolam intellexisse videtur. Afirmat enim juramento fidelitatis, quod rex Anglorum subditis suis Catholicis praestandum proposuit, solam civilem obedientiam contineri. Addit, Brevibus Pontificis, et Cardinalis Epistola civilem obedientiam prohiberi. Neutrum est verum, ut paulo post aperissime demonstrabitur. Format deinde varia argumenta ex Scripturis, Conciliis, et Patribus, quibus probet deberi regibus obedientiam civilem a subditis: quod quia in brevibus et epistola non negatur, argumenta non magis concludunt, quam ea, quae in dialectica duci dicuntur a disparatis: quamvis autem hoc

generatim admonuisse sufficeret, tamen, ut etiam tardioribus fiat satis,

(1) Primum ostendemus, juramentum Catholicis propositum, non solum civilem obedientiam, sed etiam Catholicæ fidei abnegationem requirere: hæc enim est principalis quaestio quæ inter nos hoc tempore disputatur. Deinde singulas partes Apologiæ discutiemus.

Igitur juramento fidelitatis, quod habetur in edicto regio anni 1606, post articulum decimum, et in hac ipsa Apologia ex brevi Apostolico recitatur, auctor Apologiæ contineri affirmat solam civilem obedientiæ professionem, hæc enim sunt verba ejus pag. 4: «Rex specimen quoddam, atque exemplar sui præbuit, se nihil in Pontificios moliri, nec meditari conscientiæ causa, nec ultra quid desiderare, quam ut de eorum fide, et constantia securus fieret, quam propter conscientiam suæ majestati præstare tenebatur.» Hæc sunt ejus verba in latina editione; sed in Anglicana, quæ antea prodierat, clarins diebatur, regem nihil desiderare, nisi ut securus de civili etiam obedientia redderetur. Item pag. 6. et 7. idem auctor sic loquitur: «Quare Pontifex se immisceat operi non suo, et falceem sic mittit suam in messem alienam, in re præsertim civili, et quæ eum nullatenus spectat?» In Anglicana editione legitur apertius, in rebus mere, et solum ad civilem obedientiam spectantibus. Item pag. 26. dicit, Pontificem prohibuisse per suum brevem, rem licitam, mereque civilem. Item pag. 29. cum testimonio Patrum, Scripturarum, et Conciliorum probasset civilem obedientiam deberi regibus a subditis, subjungit:

(a) Summa totius operis duobus capitibus comprehensa.

cohortationem Pontificis ad Catholicos Anglos, ut pro juramenti reiteratione martyrium constanter subeant, ad rem non facere, cum in hoc juramento non agatur nisi de civili obedientia, quæ cum fide Catholica non pugnat: « Quasi, inquit, Romanam Religionem profiteri, et civilem obedientiam principi præstare, duæ quædam res essent, nullo pacto consociabiles, sed invicem compugnantes, atque contrariæ. » Hæc ille. Et pag. 49: « Hoc, inquit, juramentum tantummodo civilem obedientiam attingit subdito rum erga principem, in causis mere temporalibus. »

(a) At nos facile contra probabimus in hoc eodem juramento non agi de sola civili obedientia, sed agi de Fide Catholica, id est, de primatu Sedis Apostolicæ quem in Scripturis sanctis apertissime fundatum, Catholici omnes ut fidei Orthodoxæ dogma certissimum habent.

Id probamus primum ex edicto regio, in quo hujus juramenti formula continetur atque præscribitur. Nam (b) titulus edicti hic est: « Ad detegendos, et reprimendos Papistas. » Cur non dicitur, ad detegendos, et reprimendos rebelles? nisi quia finis, cujus gratia excogitatum est juramentum, non est detectio negantium civilem obedientiam, quod rebellibus convenit, sed detectio negantium primatum spiritualem regis, et confitentium primatum spiritualem summi Pontificis, quod Catholicorum, quos vos Papistas appellatis proprium esse dignoscitur.

Secundo probamus (c) ex ipsis juramenti verbis, primum ex illis: « Et quod Papa nec per seipsum, nec per ullam aliam auctoritatem Ecclesiæ, vel sedis Romanæ ullam potestatem, vel auctoritatem habeat regem deponendi etc., vel ullos subditorum suorum, ab eorum suæ Majestatis obedientia, et subjectione exonerandi, etc. » Hic jam manifeste perspicitur, hoc juramentum non continere solum civilem obedientiam in rebus mere temporalibus, ut auctor Apologiæ tam sæpe repetivit, sed continere abnegationem Pontificiæ potestatis, quæ non est res mere temporalis, sed res sacra, et cælestis data, quam nullus mortalium tollere, vel minuire potest. Sed neque hoc loco necessarium est disputare, quo modo sit accipienda hæc po-

testas, aut quibus de causis exerceri possit, de qua re theologo, et jureconsulto disputant, siquidem inter omnes convenit, posse Pontificem maximum hæreticos principes jure deponere, et subditos eorum ab obedientia liberare, cum hac enim conditione reges terræ ad Ecclesiam admittuntur, ut sceptrum sua Christo subjiciant, et fidem ac religionem non evertere, sed protegere; defendere, non oppugnare debeant. Quod si nolint, jus est illi, qui toti Ecclesiæ vice Christi præest, eos a communione fidelium segregare, subditisque interdiceret, ne illis pareant.

Idem probatur (d) ex verbis sequentibus: « Juro ex corde, quod non obstante aliqua declaratione, vel sententia excommunicationis, aut deprivationis facta, vel concessa, aut facienda, vel concedenda per Papam, vel successores suos, vel per quamcumque auctoritatem derivatam, vel derivari præsentem ab illo, seu a sua Sede contra dictum regem, hæredes, aut successores suos, vel quamcumque absolute dictionum subditorum ab obedientia; fidelitatem tamen, et veram obedientiam suæ majestati, hæredibus, et successoribus suis præstabo, etc. » Hic aperte, negatur summo Pontifici potestas excommunicandi reges etiam hæreticos. Quo modo enim licite et juste Catholicus jurabit, se non paritum summo Pontifici regem hæreticum excommunicandi, nisi credat non posse a Pontifice regem hæreticum excommunicari? Atqui potestas excommunicandi intrinseca est primatui Apostolico, atque ab eo inseparabilis, cum B. Petro ut primo spirituali primati dictum sit a Domino: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis.* Matth. xvi. Et cum (e) eidem Petro, atque in eo successoribus omnibus auctoritas data sit totum gregem Dominicum pascendi, et regendi, Joan. ult., certe vel rex Anglorum ad gregem Dominicum nullo modo pertinet, vel B. Petro ejusque successoribus subditus est, atque ab eo ligari, et solvi potest. Neque ulla justior causa excommunicandi fingi potest, quam hæresis, quæ fidei Catholicæ, et omnis justitiæ fundamentum tollit. Quare is, qui affirmat, non esse in summo Pontifice potestatem excommunicandi reges hæreticos, neque illi esse parendum, si id faciat; is,

(a) In juramento Anglicano primatus Apostolice abnegationem queri probatur. — (b) Ex titulo edicti. — (c) Ex ipsis juramenti verbis. — (d) Item ex aliis formulæ verbis. — (e) Omnes Christiani etiam Reges subditi sunt B. Petri successoribus.

omnino affirmat, non esse summum Pontificem Caput Ecclesiæ universæ, ac per hoc primatum Apostolicum negare convincitur. Non igitur hoc juramento sola civilis obedientia queritur, sed queritur abnegatio fidei Catholicæ, et ut obediat homini contra obedientiam Dei.

Sed alia verba ejusdem juramenti consideremus: « Et alterius, inquit, credo, et in conscientia mea resolvor, (a) nec Papa, nec alius quicumque potestatem habet me ab hoc juramento, aut aliqua ejus parte absolvendi; quod juramentum agnosco recta, ac plena auctoritate, esse mihi legitime ministratum. » Hoc autem loco qui paulo ante jurando negaverat potestatem ligandi in summo Pontifice, idem nunc potestatem solvendi negat. Nam ex verbis illis Dominicus: *Quodcumque solveis super terram, erit solutum et in cælis.* Catholici omnes colligunt, ad Pontificis maximi auctoritatem pertinere, non solum potestatem absolvendi a peccatis, sed etiam a pœnis, censuris, legibus, votis, atque juramentis, quando id expedit ad gloriam Dei, atque animarum salutem. Sed præterea dum affirmat hoc juramentum sibi recta, ac plena auctoritate legitime ministratum, simul affirmat regem suum, a quo juramentum propositum est, potestatem supremam habere in spiritualibus; cum agnoscat in illo plenam auctoritatem jubendi, ut Pontificia excommunicatio, sive declaratio contemnatur.

Tertio probamus hoc idem, ex alio simili juramento apertiore, quod hic idem auctor Apologiæ ad verbum recitat pag. 49. Hujus juramenti hæc sunt verba (b): « Ego A. B. palam testor, et ex conscientia mea declaro, quod majestas regia unicus est supremus gubernator hujus regni, omniumque aliorum

sua majestatis dominiorum, ac territoriorum, tam in omnibus spiritualibus, sive Ecclesiasticis rebus, aut causis, quam in temporalibus: et quod nullus extraneus princeps, persona prelatus, status, aut potentatus habet, aut habere debet ullam jurisdictionem, potestatem, superioritatem, præminentiam vel auctoritatem Ecclesiasticam, sive spiritualem infra hoc regnum, etc. » Hæc juramenti formula hoc solum distat ab illa, quæ inclusa est in Brevi Pontificio, quod ista verbis expressis, et propriis continet abnegationem primatus Apostolici, et ideo non facile proponitur iis, qui aperte se profitentur Catholicos; illa vero formata est verbis obscurioribus, et per ambages circumloquutionum, ad decipiendos incautos, ut vere multos, atque adeo archiepiscopos clariores ipsum deceperit. Sed ex hac formula clariores facile possunt viri prudentes intelligere, quo tendat illa formula, quæ dum jubet abnegari potestatem excommunicandi regem, simul jubet abnegari primatum Apostolicum in Ecclesiâ universam, et aperit aditum ad constituendum primatum regis in spiritualibus. Adde postremo confirmationem ex verbis hujus auctoris, quamvis enim milies reperierit, in hoc juramento non contineri, nisi civilem obedientiam; tamen pag. 88. excidit illi, (c) hoc juramentum institutum esse, quo populus arceretur, ne ita alte amarum illud populum ebiberet antichristianarum scortationum: « Quid enim vocare solent adversarii antichristianas fornicationes, nisi venerationem Pontificiæ Potestatis? Non ergo sola civilis obedientia, sed etiam detestatio spiritualis obedientiæ hoc juramento continetur. Inspiciamus nunc breviam pontificiam ad Catholicos Anglos perscripta.

PRIMUM BREVE PONTIFICIUM.

Dilecti filii, salutem, et Apostolicam benedictionem. Magno animi merore nos semper affecerunt tribulationes et calamitates, quas pro retinenda Catholica fide jugiter sustinuitis; sed cum intelligamus omnia hoc tempore magis exacerbari, afflictio nostra mirum in modum aucta est. Accepimus namque compelli vos, gravissimis pœnis propositis, templa hæreticorum adire, cætus eorum frequen-

(a) Juram. Angliæ negat potestatem solvendi in summo Pontifice. — (b) Ex formula juram. des Primatu Regis Ecclesiastico, negari Pontificis Primatum convincitur. — (c) Idem probatur ex ipsis verbis auctoris Apologiæ.